



Kenniscentrum inzake antibioticagebruik en -resistentie bij dieren

AMCRA 2020

Een ambitieus maar realistisch plan voor het antibioticumbeleid bij dieren tot en met 2020

De 10 streefdoelen en actiepunten uitgewerkt door alle ledensectoren van AMCRA vzw:

1. 50% minder antibioticumgebruik tegen 2020
2. 75% minder van de meest kritisch belangrijke antibiotica tegen 2020
3. 50% minder AB gemedicineerde voeders tegen 2017
4. Een omvattend datacollectiesysteem tegen 2016
5. Ieder bedrijf een plan
6. Veehouders en dierenartsen gebenchmarkt
7. Antibiotica niet voor preventie, alternatieven worden gepromoot
8. Sensibilisatie, tot vervelens toe
9. Transparantie en controle bij verschaffers en gebruikers
10. Monitoring van antibioticumresistentie



Als één van de doelstellingen voor 2015 werd de verdere uitwerking van de te ondernemen acties kaderend binnen Visie 2020 vooropgesteld. De beoogde reductiedoelstellingen (strategische doelstellingen 1-3) kunnen enkel bereikt worden door samen te werken met de verschillende partners aan de invulling van concrete actiepunten. In onderstaand document worden de **voorstellen van de Raad van bestuur van AMCRA** naar voor geschoven. Deze zullen verder in de komende weken/maanden verder worden besproken met de stuurgroep van AMCRA.

1. Strategische doelstellingen 1-3

De strategische doelstellingen die in Visie 2020 worden voorgesteld om de missie van AMCRA te realiseren, omvatten reductiedoelstellingen voor wat betreft het totale antibioticagebruik bij dieren, het gebruik van de meest kritisch belangrijke antibiotica, en het gebruik van gemedicineerde voeders met antibiotica.

Alle **partners binnen AMCRA** zullen samenwerken met het oog op realisatie van deze doelstellingen. **Steun van de bevoegde overheden** zal hierbij noodzakelijk zijn.

Het reductietraject zal opgevolgd worden via een jaarlijkse evaluatievergadering.

2. Operationele doelstellingen 4-10

De concretisering en invulling van de operationele doelstellingen of actiepunten 4-10 zullen bijdragen tot de realisatie van de strategische (reductie)doelstellingen.

Per actiepunt worden één of meerdere **(spil)organisaties** aangeduid **die het voortouw nemen** bij de uitwerking en invulling ervan. Uiteraard wordt de manier van invullen van de doelstelling steeds bepaald in overleg met de andere partnerorganisaties binnen AMCRA, eventuele externe partners die willen bijdragen en de overheid.

Visie 2020 actiepunten 4: een omvattend datacollectiesysteem tegen 2016

DOELSTELLING

Ontwikkeling van een datacollectie van het antibioticagebruik op bedrijfs- en sectorniveau.

Teneinde een volledig datacollectiesysteem tegen 2016 operationeel te hebben, is een optimale samenwerking tussen de overheid en de sector noodzakelijk, waarbij de taken bij voorkeur verdeeld worden om overlap tussen input, functionaliteiten en output te vermijden.

TREKKER(S) OF SPILORGANISATIE(S)

Voor deze doelstelling nemen binnen de RVB van AMCRA de **landbouworganisaties (Agrofront)** het voortouw, steeds **gesteund door de andere partners en de overheid**.

STAND VAN ZAKEN 2015

I. Datacollectie op niveau van de primaire sector:

Voor de veehouderij is de registratie van het antibioticagebruik op bedrijfsniveau de essentiële basis om de strategische doelstellingen te halen. Daarom werden reeds **verschillende initiatieven** genomen door de betrokken actoren om de registratie zo snel mogelijk te verwezenlijken. Vanuit het Sanitair Fonds wordt jaarlijks door de primaire sector een budget van €800.000 vrijgemaakt om de ontwikkeling te ondersteunen.

- **AB Register:** Belpork vzw nam begin 2014 als eerste het initiatief om het gebruik van alle antibacteriële middelen en met antibiotica gemedicineerde voormengsels op de Certus-bedrijven te registreren in een antibiotica-databank. Het datacollectiesysteem 'AB Register' is momenteel beschikbaar voor eigen leden en voor leden van CodiplanPLUS Varken en zal later in 2015 ter beschikking worden gesteld van alle Belgische varkenshouders.

De ontwikkeling van het AB Register systeem werd volledig door Belpork gefinancierd. Het systeem ontvangt momenteel gegevens van 3.000 varkenshouders en de eerste rapportering naar de deelnemers m.b.t. hun antibioticagebruik werd verzonden tussen december 2014 en januari 2015. In mei – juni 2015 ontvingen de deelnemers een tweede bedrijfsrapport.

Voor de analyse van de gegevens engageerde Belpork de wetenschappelijke eenheid datacollectie en –analyse van AMCRA die in mei 2014 hiertoe werd opgericht. De eenheid ondersteunt ook de kwaliteitscontrole van de aangeleverde data en de inhoudelijke uitwerking van de rapportering op niveau van veehouders en verschaffers.

De pluimveesector wil via Belplume in 2015 aansluiten bij AB Register, mits aan enkele sectorspecifieke eisen kan worden voldaan. Zo wil de sector dat gegevens

per ronde worden bekeken in plaats van per maand of per jaar. Verder moet ook worden rekening gehouden met leegstand en bezettingsgraad.

Ook IKM Vlaanderen wil aansluiten bij AB Register om een antibioticaregistratie op melkveebedrijven in 2016 operationeel te verwezenlijken, evenals de Vlaamse vleesveehouderij.

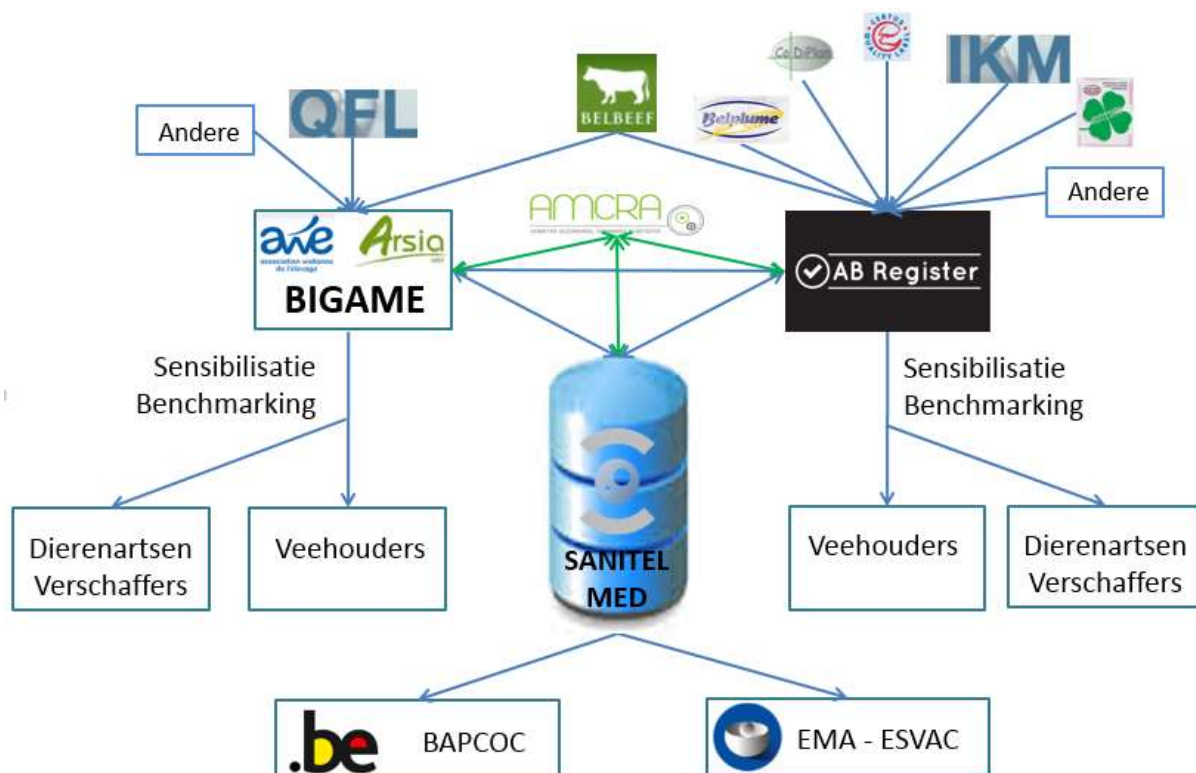
- **Bigame:** In Wallonië heeft ARSIA in samenwerking met AWE het initiatief genomen om het 'Bigame' systeem te ontwikkelen. Het systeem zal het antibioticagebruik op dierniveau registreren voor de Waalse rundveesector. Ook QFL zal zijn leden opdragen om bij Bigame aan te sluiten. Het antibioticagebruik voor de Waalse varkens- en pluimveebedrijven zal geregistreerd worden via AB Register. Bigame zal ook de datacollectie en -analyse uitvoeren volgens de aanbevelingen van AMCRA. Er wordt een uitwisseling van gegevens tussen Bigame en AB Register voorzien zodat beide systemen een analyse en benchmarking kunnen uitvoeren op het Belgische niveau.
- **Bemefa:** Het gebruik van met antibiotica gemedicineerde voormengsels wordt maandelijks geregistreerd in AB Register (in het kader van Certus / Belpork). Daarnaast brengt Bemefa via een jaarlijkse enquête de productie van gemedicineerde voeders voor productiedieren (diersoorten varkens, pluimvee en konijnen) op gedetailleerd niveau in kaart voor de Belgische markt (antibiotica – zink – ontworming en eventuele combinaties). Hieruit kunnen data m.b.t. de hoeveelheid met antibiotica gemedicineerde voormengsels worden afgeleid, evenals de hoeveelheden actieve substantie. Deze worden aangewend voor de validatie van de BelVetSAC data. Ook wordt door Bemefa individuele terugkoppeling (benchmarking) naar de fabrikanten van met antibiotica gemedicineerde varkensvoerders voorzien m.b.t. hun productie gemedicineerd varkensvoeder (eveneens opgesplitst in enerzijds biggen < 20 kg en anderzijds de andere varkens) en het aandeel met antibiotica gemedicineerde varkensvoerders in de totale voederproductie (zie ook doelstelling 6).
De ontwikkeling van een applicatie voor het elektronisch opmaken en versturen van voorschriften voor gemedicineerde voeders – als alternatief voor het papieren voorschrift – kan voor de verschaffers een tool zijn die een efficiëntere en performantere datacollectie zal mogelijk maken.

II. Datacollectie op niveau van de overheid:

- **FAGG (BelVetSAC):** reeds sedert 2009 wordt door het FAGG jaarlijks een overkoepelende datacollectie met betrekking tot het gebruik van antibiotica bij dieren georganiseerd in het kader van het BelVetSAC project. Het jaarlijkse BelVetSAC rapport geeft een overzicht over het totaal gebruik over alle diersoorten heen maar kan geen diersoortspecifieke data aanleveren.
- **FAGG:** het FAGG ontwikkelt met ondersteuning van het FAVV een datacollectiesysteem ('Sanitel-Med'), dat zal gekoppeld worden aan Sanitel. De doelstellingen van het systeem zijn dezelfde als deze van de systemen die door de primaire sector worden ontwikkeld. De overheid wil ook het antibioticagebruik in de diergeneeskunde rapporteren naar verschillende nationale en Europese instanties. Hiermee wil men tegemoet komen aan de aanbevelingen van ESVAC en de richtlijnen van de Europese Commissie.

III. Samenwerking sector - overheid:

In februari 2015 heeft de sector een voorstel tot samenwerking ingediend bij de overheid. Het voorstel tot samenwerking wordt schematisch in Figuur 1 weergegeven.



In dit voorstel is er naar gestreefd om op basis van samenwerking de objectieven te realiseren en dubbel werk te vermijden ('**Only once**').

Om dit voorstel te realiseren moet dezelfde verplichte data input gelden voor alle datacollectiesystemen. De identificatie van inrichtingen en beslagen moet gebeuren met hetzelfde nummer. Voor het optimaal functioneren van de systemen is het nodig om ook andere info te delen zodat men steeds met dezelfde brongegevens werkt (capaciteit – dierbezetting).

Het KB van 23 MEI 2000 houdende bijzondere bepalingen inzake het verwerven, het in depot houden, het voorschrijven, het verschaffen en het toedienen van geneesmiddelen bestemd voor dieren door de dierenarts en inzake het bezit en het toedienen van geneesmiddelen bestemd voor dieren door de verantwoordelijke voor de dieren wordt in de loop van 2015 aangepast waarin een luik betreffende de overdracht van gegevens inzake antibiotica (systeem voor gegevensverzameling) voorzien is.

UITWERKING DOELSTELLING – TE ONDERNEMEN ACTIES EN TIMING

I. Acties op niveau van de sector:

Nota: Dit visiedocument kwam tot stand in overleg met de leden-partners van de raad van bestuur van AMCRA (finale versie dd 19-06-2015). Het document zal nu verder worden voorgelegd aan de stuurgroep (FAVV, FAGG, BAPCOC) voor verder overleg met de raad van bestuur.

- **Agrofront en andere partners binnen AMCRA:**

- Via overleg de diersectoren stimuleren om zo snel mogelijk (uiterlijk eind 2016) aan te sluiten bij **AB Register** of **Bigame**.
- Via communicatiecampagnes in 2015 en 2016 de gebruikers en verschaffers aanmoedigen om zo snel mogelijk deel te nemen aan de registratie van antibiotica die door hen werden verschaft.

- **AMCRA:**

- Harmoniseren van de datacollectie en -analyse (timing: continue activiteit):
 - AMCRA organiseert regelmatig overleg met de overheid, de sector en de beheerders van de verschillende datacollectiesystemen om te streven naar harmonisatie van de datacollectie en -analyse en complementariteit tussen de verschillende datacollectiesystemen. Communicatie over wie wat rapporteert en aan welk doelpubliek zal overlappende rapportering met eventueel verschillende kengetallen en benchmarkcriteria voorkomen.
 - Binnen AMCRA werd recent een informeel overlegplatform met Europese data-analyse experts opgericht die zich de komende jaren verder zal toespitsen op de technische aspecten van de analyse en de harmonisatie van de datacollectie en -analyse op nationaal niveau en op die manier te kunnen bijdragen aan de Europese 'surveillance'.
- Oprichten van een AMCRA werkgroep 'datacollectie gezelschapsdieren' (uiterlijk 2017) om het pad te effenen voor de implementatie van een datacollectiesysteem bij gezelschapsdieren.

II. Acties op niveau van de overheid:

- Het operationeel maken van Sanitel-Med voor eind 2016.
- Oprichten van een stuurgroep met vertegenwoordiging van de sector voor de verdere ondersteuning van de uitwerking en implementatie van Sanitel-Med.
- De wettelijke omkadering voorzien voor een verplichte deelname aan de registratie van het antibioticagebruik op veebedrijven, via aanpassing van het KB van 23 mei 2000. Timing: einde 2015.
- Opstellen van een lastenboek voor openbare aanbesteding m.b.t. het uitvoeren van de analyse van de gecollecteerde antibioticagebruiksgegevens. Timing: einde 2015.

Visie 2020 actiepunten 5: ieder bedrijf een plan

DOELSTELLING

Een (generiek) plan omvat per diersector een 'Bedrijfsgezondheidsplan' en een 'Plan van aanpak'.

Het **bedrijfsgezondheidsplan** doelt op dierziektepreventie via een procesbenadering met identificatie en opvolging van kritische controlepunten op bedrijfsniveau. Een vlotte gegevensdoorstroming tussen slachthuizen en dierenarts en veehouder zal dit mede mogelijk maken.

Voorstellen voor corrigerende maatregelen op bedrijfsniveau kunnen in belangrijke mate bijdragen tot een verminderd gebruik van antibiotica. De bedrijfs(begeleidende) dierenarts zal in samenwerking met de veehouder het plan (inclusief diagnostische geschiedenis) bijstellen aan de actuele situatie en noden van het individuele bedrijf. Via periodieke evaluatie kunnen evoluties opgevolgd worden en kan waar nodig het plan aangepast worden.

Het **plan van aanpak** zal opgesteld worden om de veehouder te begeleiden in het opvolgen van die ziektes waarvoor een initiële diagnose gesteld werd door de bedrijfs(begeleidende) dierenarts en die van belang zijn op individueel bedrijfsniveau, met name door herhaaldelijk voorkomen ervan. Binnen dit plan worden bij de keuze van antibiotica de AMCRA formularia als uitgangspunt gebruikt.

TREKKER(S) OF SPILORGANISATIE(S)

Binnen de raad van bestuur van AMCRA is de **Orde der dierenartsen** bereid hierin zijn rol te vervullen, in samenwerking met de andere partners. Overleg is hiertoe noodzakelijk met de **overheid** en **externe partners** (DGZ, MCC, CRV, lastenboeken).

STAND VAN ZAKEN 2015

- **Dierenartsen-, landbouworganisaties en andere betrokken stakeholders (DGZ, CRV, VDV):** overleg geïnitieerd om betere invulling te geven aan de bedrijfsbegeleiding via het plan BB 2.0.
- **Hoge Raad van de Orde der dierenartsen:** op 1 maart is de **nieuwe versie van de Code der Plichtenleer** voor dierenartsen in voege getreden met onder andere de publicatie van Art. 33 bis dat ook richtlijnen bevat nuttig voor het opstellen van een plan van aanpak per bedrijf.

In **Art. 33 bis** wordt immers verwezen naar de aanbevelingen van de OIE met betrekking tot de meest kritisch belangrijke antibiotica voor dieren- en volksgezondheid, nl. de fluoroquinolones en de cefalosporines van de derde en vierde generatie. Deze antibiotica zijn als rode, derde keuze middelen ingedeeld in de formularia van AMCRA.

Art 33 bis: *In het kader van de strijd tegen de antimicrobiële resistentie, gebruikt de dierenarts antimicrobiële middelen na diagnose, op weloverwogen wijze, en enkel voor wetenschappelijk en medisch onderbouwde behandelingen. Hij geeft bij het verschaffen of voorschrijven ervan advies over het goede gebruik aan de verantwoordelijke/eigenaar van de dieren. Hij waakt er in het bijzonder over de aanbevelingen te respecteren die door de Wereld Dierengezondheidsorganisatie (OIE) worden geformuleerd inzake het gebruik van antimicrobiële middelen met een kritisch belang voor zowel de humane gezondheid als de diergezondheid.*

De antimicrobiële middelen met een kritisch belang voor zowel de humane gezondheid als de diergezondheid op de lijst van de Wereld Dierengezondheidsorganisatie (OIE) zijn de fluoroquinolones en de cefalosporines van de derde en vierde generatie.

UITWERKING DOELSTELLING – TE ONDERNEMEN ACTIES EN TIMING

I. Acties op niveau van de sector:

- **Orde der dierenartsen, in samenwerking en overleg met andere (externe) partners en overheid:**

Tegen einde 2016 zal invulling gegeven worden aan het bedrijfsgezondheidsplan en het plan van aanpak per sector:

- De **wetenschappelijke wereld** zal zich engageren om een ontwerp bedrijfsgezondheidsplan en plan van aanpak te maken via een pilootproject en in overleg met veehouders, dierenartsen en dierengezondheidsorganisaties.
- De **farmaceutische industrie** vertegenwoordigd door pharma.be wil meewerken aan deze doelstelling door technical managers ter beschikking te stellen om mee te helpen invulling te geven aan de plannen.
- De creatie van een portaalsite die naast het antibioticagebruik ook toegang geeft tot gegevens over dierengezondheid, zou de ideale tool zijn om belangrijke informatie toe te voegen aan het systeem. Overleg hierover zal georganiseerd worden met **dierengezondheidsorganisaties**.
- Overleg zal gepleegd worden met **opleidingsverstrekkers** voor het organiseren van opleidingen om de implementatie van deze doelstelling op bedrijfsniveau te bevorderen.

Deze opleidingen zullen zich in eerste instantie richten tot dierenartsen, als ondersteuning bij de invulling van het gebruik van een bedrijfsgezondheidsplan en plan van aanpak op bedrijfsniveau. De NGROD zal ervoor pleiten dat de Hoge Raad van de Orde der dierenartsen zijn leden oplegt dat een deel van hun verplichte bijscholing aan antibioticagebruik en antibioticaresistentie wordt gewijd om betere invulling te geven aan de bedrijfsbegeleiding via het plan BB 2.0. Voor veehouders

zal het rendement van dierziektepreventie (via bioveiligheidsmaatregelen, vaccinatie, ...) moeten aantoonbaar gemaakt worden. De wetenschappelijke wereld zal ook blijvend sensibiliseren op basis van onderzoeksresultaten. Hiertoe zal gebruik gemaakt worden van vele recente wetenschappelijke data die beschikbaar zijn over de link tussen bioveiligheid en antibioticagebruik en hoe verbeteringen van management en bioveiligheid kunnen zorgen voor een verminderd antibioticagebruik.

II. Acties op niveau van de overheid:

- Wettelijk verankeren van de restricties voor gebruik van antibiotica gekoppeld aan de AMCRA kleurcodes.
- Verstevigen van de één op één relatie relatie dierenarts - veehouder voor wat betreft het voorschrijven en / of verschaffen van antibiotica.

Visie 2020 actiepunt 6: veehouders en dierenartsen gebenchmarkt

DOELSTELLING

Eens de datacollectie van het antibioticagebruik operationeel is voor verschillende diersectoren, kunnen veehouders en dierenartsen gebenchmarkt worden.

Benchmarking draagt in belangrijke mate bij tot sensibilisatie van de sectoren om deze te begeleiden naar een lager antibioticagebruik, volgens de reductiedoelstellingen beschreven binnen Visie 2020 van AMCRA.

TREKKER(S) OF SPILORGANISATIE(S)

In aansluiting op doelstelling 4, zullen binnen de raad van bestuur van AMCRA ook de **landbouworganisaties (Agrofront)** hierin het voortouw nemen, **met steun van de andere partners en de overheid.**

STAND VAN ZAKEN 2015

- Het **AB Register** systeem verzond reeds in 2014 bedrijfsrapporten waar veehouders werden ingedeeld in hoge gebruikers (10% hoogste), gemiddelde gebruikers (<10% hoogste en >50% laagste) en gemiddeld lagere gebruikers (50% laagste). Veehouders werden ook geïnformeerd over de kwalitatieve aspecten van hun antibioticagebruik, in vergelijking met het geheel van de bedrijven, op basis van de kleuren toegekend aan de verschillende antibiotica (actieve substanties) in de AMCRA formularia.

UITWERKING DOELSTELLING – TE ONDERNEMEN ACTIES EN TIMING

Acties op niveau van de sector:

- **Agrofront en andere partners binnen AMCRA:**
 - AB Register zal zijn rapportering in 2015 verder verfijnen en uitbreiden naar een benchmarking van dierenartsen en sensibilisatie van dierenartsen en andere verschaffers.
 - De andere diersectoren zullen voor eind 2016 bij **AB Register** of **Bigame** aansluiten en op die manier een gelijkaardige benchmarking en sensibilisatie voorzien. Er wordt rekening gehouden met diersoortspecifieke eisen en behoeften.
 - Veehouders die behoren tot de groep van de hoge gebruikers moeten een plan uitwerken samen met hun bedrijfs(begeleidende) dierenarts om het antibioticagebruik op korte termijn naar beneden te halen. Daarom moet elk systeem van datacollectie ervoor zorgen dat de ingevoerde data en rapporten transparant beschikbaar zijn voor zowel veehouders als verschaffers.
 - Er zal worden voorzien in opleiding en begeleiden van de veehouders en verschaffers inzake interpretatie en consultatie van de rapporten (o.a. opgeleide auditeurs tijdens audits in het kader van lastenboeken).

- **Bemefa:**

- Fabrikanten worden gebenchmarkt d.m.v. een jaarlijkse Bemefa enquête m.b.t. de productie van met antibiotica gemedicineerde varkensvoerders en rapportering van de resultaten per diercategorie binnen de varkenssector naar de individuele fabrikanten. Timing: jaarlijks vanaf 2014 voor het voorafgaande jaar.

- **AMCRA:**

- Nadeel van de huidige benchmarking m.b.t. de kwantiteit aan gebruikte antibiotica door de varkenshouders die deelnemen aan AB Register is de permanentie van de 10% hoogste gebruikers ondanks een mogelijke substantiële daling in het gebruik bij de deelnemende veehouders. Daarom is het van belang dat door de wetenschappelijke eenheid data-analyse binnen AMCRA wordt nagegaan hoe de benchmark kan evolueren en weergegeven worden zowel voor veehouders als voor dierenartsen en zullen voorstellen gedaan worden voor benchmarkcriteria voor de diersoorten waarvoor de datacollectie en -analyse reeds operationeel is. Het bepalen van deze criteria wordt idealiter gelinkt aan dierenwelzijns- en resistentieparameters.

Visie 2020 actiepunt 7: antibiotica niet voor preventie, alternatieven worden gepromoot

DOELSTELLING

Aanpassen van de bijsluiters van antibiotica, zodat deze geen preventieve indicatie meer bevatten, behalve in specifieke gevallen (zoals peri-operatief gebruik).

Promoten van het nut en gebruik van vaccins en niet-antibiotica, en mogelijkheid ook rechtstreekse informatie hieromtrent te geven naar de verantwoordelijke voor dieren.

TREKKER(S) OF SPILORGANISATIE(S)

Binnen de raad van bestuur van AMCRA zal **Pharma.be** een trekkende rol vervullen in de invulling van deze doelstelling, **gesteund door andere (inclusief externe) partners (DGZ, wetenschappelijke wereld, ...)**. **Overheidssteun** zal tevens noodzakelijk zijn om deze doelstelling te realiseren.

STAND VAN ZAKEN 2015

- **Europese Commissie:** Op 10 september 2014 publiceerde de **EC 'draft regulations' m.b.t. 'veterinary medicinal products' en 'medicated feed'**.
 - 'Proposal for a regulation of the European parliament and of the council on veterinary medicinal products': hierin werd opgenomen dat de Commissie de bevoegdheid wordt verleend om regels vast te stellen die het gebruik van bepaalde antimicrobiële geneesmiddelen in de veterinaire sector uitsluiten of beperken (pg 6 van de Toelichting bij de verordening); Artikel 30 bepaalt dat in de SPC de speciale voorwaarden voor het gebruik, zoals beperkingen op het gebruik van antimicrobiële stoffen om het risico van de ontwikkeling van antimicrobiële resistentie te beperken, moeten opgenomen worden. Verwacht wordt dat deze verordening zal gepubliceerd worden in 2017, en van dan af verdergaande beperkingen, o.a. op het gebied van preventief gebruik van antibiotica, in praktijk omgezet zullen worden.
 - 'Proposal for a regulation of the European Parliament and of the council on the manufacture, placing on the market and use of medicated feed and repealing Council Directive 90/167/EEC': Article 16: 'Medicated feed containing antimicrobial veterinary medicinal products shall not be used to prevent diseases in food-producing animals or to enhance their performance'.
- **Hoge Raad van de Orde der dierenartsen:** via het in voege treden van Art. 33 bis (zie hoger: actiepunt 5) wenst de Hoge Raad **bijzondere aandacht** te besteden **aan het belang van verantwoord antibioticagebruik bij dieren, enkel indien nodig, na diagnose door de dierenarts en mits begeleidend advies van de dierenarts over het goede gebruik ervan** aan de verantwoordelijke of eigenaar van de dieren.

UITWERKING DOELSTELLING – TE ONDERNEMEN ACTIES EN TIMING

I. Acties op niveau van de sector:

- **Pharma.be:**

- Opnemen van volgende bepaling in de **Code voor Deontologie** van pharma.be: *'Het is, met uitzondering van peri-operatieve toepassing, verboden marketing of promotie te voeren rond het profylactisch inzetten van systemisch actieve antibiotica. Antibiotica dienen slechts te worden toegepast als ziekte is aangetoond in het koppel.'* Timing: begin 2016.

- Onderhandelen met betrokken overheden over een wettelijk verbod op kortingen op antibiotica en frequente prijsfluctuaties.

- **Informereren van de eindgebruiker:**

- Onderhandelen over het bekomen van een **RMA (Risk Minimization Activities)-like statuut** voor materiaal dat kan meegeleverd worden samen met diergeneesmiddelen (**post-verschaffing**). RMA materiaal is een soort gebruiksaanwijzing, bovenop de bijsluiter, die op een zeer laagdrempelige manier de gebruiker begeleidt in het correct toepassen van het geneesmiddel. Dit kan bijvoorbeeld zijn: een video over het correct vaccineren, hoe op een goede manier een uiertube toe te dienen, wat wel of niet doen met antibiotica (digitaliseren van de do's én don'ts posters bv.), enz. Aan de hand van dit materiaal, dat via de dierenarts naar de eindgebruiker verspreid kan worden, kan de dierenarts in overleg treden met de verantwoordelijke voor de dieren om het goede en veilige gebruik van geneesmiddelen, inclusief antibiotica, te bevorderen. Via autocontrole (bv. aan de hand van een te volgen checklist bij het samenstellen van RMA materiaal, opgesteld in samenwerking met het FAGG) kan het goede gebruik van geneesmiddelen op niveau van de eindgebruiker gestimuleerd worden.

- **Pharma.be en andere partners binnen AMCRA:**

- Informeren van de professionele eindgebruiker (veehouder) over wat op de markt aanwezig is. Het gebruik van vaccins en niet-antibiotica voor dieren (= vnl. alternatieven die de behandeling met antibiotica kunnen verminderen) kan hiertoe gepromoot worden via de geëigende kanalen. Hierbij dient steeds duidelijk de boodschap te worden gegeven dat behandelen of vaccineren van dieren onder supervisie van de bedrijfs(begeleidende) dierenarts moet gebeuren. Om dit te realiseren is echter een aanpassing van de wetgeving nodig. Pharma.be dringt al een hele tijd aan op een nieuw KB betreffende publiciteit. Dit zal meegenomen worden in de besprekingen daarover met de bevoegde overheden.
- Ondersteunen en opleiden van de dierenarts om zijn rol op een adequate manier te kunnen invullen.

- **AMCRA:**

- Opstellen en verspreiden van algemene vaccinatie-adviezen en vaccinatie-adviezen voor voedselproducerende dieren per diersector via samenwerking met wetenschappelijke instellingen en technische werkgroepen per diersector. Timing: verspreiding van de adviezen in 2016.

II. Acties op niveau van de overheid:

- **FAGG:**

- De raad van bestuur van AMCRA nodigt de overheid uit om de regelgeving (via het nieuwe KB publiciteit) aan te passen zodat merkspecifieke informatie voor niet-antibiotica gericht kan worden naar de eindgebruiker.

Visie 2020 actiepunten 8: sensibilisatie, tot vervelens toe

DOELSTELLING

Een grote en langdurige sensibilisatiecampagne is noodzakelijk om alle betrokken actoren blijvend te informeren over de noodzaak tot verandering met betrekking tot het antibioticagebruik en de beschikbaarheid van alternatieven.

TREKKER(S) OF SPILORGANISATIE(S)

Alle partners binnen AMCRA werken samen en zullen elkaar versterken bij de invulling van deze doelstelling. Pharma.be neemt binnen de raad van bestuur van AMCRA een trekkersrol op. Externe partners kunnen ook een belangrijke ondersteunende rol spelen. Voor het realiseren van deze doelstelling is het noodzakelijk dat extra budget wordt voorzien vanuit o.a. de overheid.

STAND VAN ZAKEN 2015

- **AMCRA:**
 - **2012-heden:** verschillende adviezen werden opgesteld in samenwerking met technische werkgroepen met als doel tot een duurzamer antibioticabeleid te komen in de diergeneeskunde. Deze worden verspreid via verschillende wegen (website, nieuwsbrieven, seminaries en studiedagen, persconferenties, roadshows, deelname beurzen, ...);
 - **2014:** een communicatiedossier werd opgesteld om na te gaan wie het doelpubliek voor sensibilisatie is en welke kanalen hiervoor aangesproken kunnen worden;
 - **2015:** een programma voor roadshows per sector werd uitgewerkt dat jaarlijks zal herzien worden en ter beschikking gesteld worden van de partnerorganisaties. Dit programma bestaat uit voordrachten m.b.t. verantwoord gebruik van antibiotica en voordrachten die oplossingen aanreiken om managementproblemen in de veehouderij aan te pakken. Geïnteresseerde beroepsverenigingen en andere organisaties hebben de mogelijkheid een keuze te maken uit het opleidingsaanbod voor het doelpubliek (veehouders / dierenartsen / mengvoederfabrikanten / adviseurs / andere) dat zij wensen te bereiken.
- **AMCRA partners:**
 - **2012-heden:** via voorlichtingsvergaderingen, opleidingen, enz. wordt actief gecommuniceerd over het belang van verantwoord antibioticagebruik naar ieders leden.

UITWERKING DOELSTELLING – TE ONDERNEMEN ACTIES EN TIMING

Acties op niveau van de sector:

- **AMCRA:** acties zullen ondernomen worden op basis van het communicatiedossier opgesteld in 2014. Een brede communicatiecampagne wordt idealiter jaarlijks herhaald.
- Indien het beschikbare budget voor communicatie niet toereikend is om een nationale televisiecampagne te voeren, kan een semi-nationale campagne opgezet worden via Plattelands-TV (bereikt ongeveer 140 000 kijkers in Vlaanderen, het doelpubliek is de in landbouw-veeteelt geïnteresseerde kijker).
- Aanvullend en ondersteunend zullen posters en brochures via verschillende kanalen verspreid worden (landbouw- en dierenartsenpers), andere gespecialiseerde pers voor de niet-landbouwhuisdieren (Woef, CAP, ROS, Mensport, Hippo-Revue). Het informatiemateriaal kan ook ter beschikking gesteld worden van de dierenarts, die het kan overhandigen aan de veehouder en deze gelegenheid kan aangrijpen om met de veehouder in overleg te gaan hierover.
- **Kwaliteits-vzw's (Belpork, Belbeef, Belplume, IKM) – lastenboeken (retail) - erfbetreders:**
 - Opleiden van erfbetreders en OCI's om op basis van de rapporten over antibioticagebruik op bedrijfsniveau het belang van de registratie van het antibioticagebruik en de opbouw en inhoud van de bedrijfsspecifieke rapportering van het antibioticagebruik op een eenduidige manier toe te lichten aan de veehouders in één op één gesprekken, o.a. tijdens audits. Testimonials kunnen hiertoe gepubliceerd worden.
 - Opnemen van autoregulerende maatregelen en adviezen van AMCRA als na te volgen maatregelen in de lastenboeken en zodoende ondersteunen en versterken van de communicatie en naleving van de adviezen van AMCRA.
 - Ondersteunen van verplichte opleiding van veehouders m.b.t. verantwoord geneesmiddelengebruik (o.a. via opname in lastenboek).
- **Pharma.be:**
 - Overleg plegen met groothandelaars-verdelers i.v.m. het voorzien van stickers met als opschrift 'Dit is een antibioticum, ga er verantwoord mee om'. Deze stickers kunnen door de groothandel of de dierenarts aangebracht worden op de verpakkingen van antibiotica.
 - Oproepen van de leden om AMCRA roadshow programma's in te lassen in wetenschappelijke uiteenzettingen die zij organiseren voor dierenartsen.

- Voorbereidend werk verrichten voor de lancering van een 'start sensibilisatiecampagne', waarop de andere partners ondersteunende campagnes kunnen enten.

- **Orde der dierenartsen:**

- De NGROD kan er bij de Hoge raad van de Orde der dierenartsen voor pleiten een deel van hun verplichte bijscholing aan antibioticagebruik en antibioticaresistentie te wijden. In deze jaarlijks verplichte bijscholing voor alle praktiserende dierenartsen, kunnen volgende items aan bod komen: wat is resistentie en waarom is het belangrijk?; resultaten gebruiksmontoring en recente resistentiedata, enz. Voldoende variatie is noodzakelijk om het publiek te blijven boeien. De dierenarts kan ook communicatietraining krijgen om de veehouder / eigenaar van een gezelschapsdier te sensibiliseren / responsabiliseren.

Opleidingen zullen inhoudelijk diersoort- of diersectoroverschrijdend zijn of specifiek gericht naar landbouw- of gezelschapsdieren of naar een bepaalde diersoort.

- **Agrofront:**

- Veehouders via incentives aansporen om via de provinciale kringen een cursus 'Verantwoord geneesmiddelengebruik' te volgen. De cursus wordt bij voorkeur gegeven door regionale praktijkdierenartsen die zich in het onderwerp verdiept hebben.

- **Bemefa:**

- Voorzien van een brochure 'goede gemedicineerd voeder praktijken' die bij de levering van gemedicineerd voer zal ter beschikking gesteld worden van de veehouder of via de dierenarts zal overhandigd worden aan de veehouder. Timing: tegen 2016.

- **UGent / ULg:**

- Voorzien van een vast opleidingsonderdeel over 'Verantwoord omgaan met geneesmiddelen'. Hierin kaderend kan ook gesensibiliseerd worden m.b.t. voorzichtig gebruik van antibiotica. Aansluiting met de praktijk kan verwezenlijkt worden d.m.v. het integreren van de theorie in de weken 'buitenpraktijk' of 'bedrijfsbegeleiding' van de laatstejaarsstudenten. Tevens kan opleiding tot verantwoord gebruik geïntegreerd worden in casusnamiddagen voor studenten van alle opties (landbouw- en gezelschapsdieren).

Visie 2020 actiepunt 9: transparantie en controle bij verschaaffers en gebruikers

DOELSTELLING

Een operationele datacollectie van het antibioticagebruik voor alle diersectoren in België zal in belangrijke mate bijdragen tot transparantie en sensibilisering bij gebruikers en verschaaffers van antibiotica. Dit werd besproken bij doelstellingen 4 en 6.

Controle, gepast optreden ten opzichte van overtreders en rapporteren over de resultaten van controle zijn noodzakelijk om het behalen van de reductiedoelstellingen 1-3 tegen 2020 te ondersteunen.

TREKKER(S) OF SPILORGANISATIE(S)

AMCRA zal dit trekken. In het kader van controle zal tussenkomst van de **overheid** en **onafhankelijke certificerende instellingen (OCI's)** essentieel zijn.

STAND VAN ZAKEN 2015

- **FAVV:** staat in voor controles m.b.t. de geneesmiddelenvoorraad aanwezig op het veebedrijf op basis van de geldende wetgeving.
- **FAGG:** staat in voor controles m.b.t. het geneesmiddelendepot bij dierenartsen, groothandels en apotheken op basis van de geldende wetgeving.
- **FAVV – Bemefa:** staan in voor de controle op versleping van gemedicineerde voeders via staalnames en analyses uitgevoerd volgens een uitgewerkt plan.

UITWERKING DOELSTELLING – TE ONDERNEMEN ACTIES EN TIMING

De leden van de raad van bestuur van AMCRA vragen de overheid om onderstaande acties te organiseren:

- Extra controles m.b.t. de geneesmiddelenvoorraad aanwezig op het veebedrijf op basis van de geldende wetgeving en de aanbevelingen van AMCRA (plan van aanpak);
- extra controles m.b.t. het geneesmiddelendepot bij dierenartsen op basis van de geldende wetgeving en de aanbevelingen van AMCRA;
- controles op het inzetten van behandelingen in overeenstemming met de minimale vereisten van diagnostiek zoals geadviseerd in de AMCRA-formularia (voorwaarden gekoppeld aan kleurcodes);
- controles op het correct registreren van het antibioticagebruik in de operationele datacollectiesystemen;
- treffen van maatregelen bij herhaaldelijke overtredingen;
- regelmatig rapporteren over de resultaten van de controles.

Visie 2020 actiepunt 10: monitoring van antibioticumresistentie

DOELSTELLING

Het monitoren van resistentie van bacteriën en het koppelen van de resultaten aan de beschikbare gegevens m.b.t. antibioticagebruik.

TREKKER(S) OF SPILORGANISATIE(S)

AMCRA zal het voortouw nemen voor realisatie van deze doelstelling. De **overheid**, de **laboratoria** en **onderzoeksinstituten** zijn belangrijke partners. In het kader van 'One Health' is het aangewezen ook **BAPCOC** te betrekken bij deze doelstelling.

STAND VAN ZAKEN 2015

- **FAVV - CODA (i.s.m. DGZ - ARSIA) - WIV:** resistentie monitoring op nationaal niveau bij **indicatorkiemen** (*E. coli* en enterokokken) van pluimvee, varkens en kalveren bij levensmiddelen en bij levende dieren (faeces, caecale inhoud) en bij **zoönotische organismen** (*Campylobacter*, *Salmonella*) van karkassen van varkens en kippen.
- **DGZ – ARSIA en privé-laboratoria:** vrijwillige rapportering van gevoeligheidsgegevens van onderzochte **pathogenen** van diverse organen en faeces.

UITWERKING DOELSTELLING – TE ONDERNEMEN ACTIES EN TIMING

Acties op niveau van de sector:

- **CODA – WIV i.s.m. AMCRA:**
 - Onderzoeken mogelijkheden om te komen tot een harmonisatie van de uitvoering en interpretatie van antibacteriële gevoeligheidstesten en de manier van rapporteren voor voedselproducerende en gezelschapsdieren; nastreven van publieke transparantie van de resultaten.
 - Oprichten technische werkgroep i.s.m. referentielaboratoria (CODA, WIV), privé-laboratoria en firma's die diagnostica produceren (start 2016).
 - Evalueren noodzaak en nagaan vereisten voor resistentie monitoring indicatorkiemen bij gezelschapsdieren op nationaal niveau. De technische beschrijving, de uitvoerders van de staalnames en laboratoriumtesten en de financiering dienen aan bod te komen.
 - Oprichten technische werkgroep (start 2016).
 - Inventariseren van verschillende bronnen van antibioticagebruiks- en resistentiegegevens (indicator- en pathogene kiemen) voor humane en diergeneeskunde. Data ontsluiten en verwerken voor opvolging evoluties en om gebruik- en resistentiegegevens te koppelen voor analyse.

AMCRA 2020 – Plan voor het antibioticumbeleid bij dieren t.e.m. 2020. Voorstellen door RvB

- Questionnaires laten invullen door de betrokken instanties (overheid, laboratoria en onderzoeksinstituten) voor humane en diergeneeskunde. WIV, CODA en BAPCOC zijn directe partners om contacten te leggen met de diverse bronnen voor het humaan en diergeneeskundig deel (start 2015).
- **AMCRA:**
 - Suggesties van onderzoekstopics voor en communicatie van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek m.b.t. invloedsfactoren op de selectie en spreiding van antibioticaresistentie.
 - Via onderhouden contacten wetenschappelijke wereld (o.a. begeleidingscommissies) (continu).